

ВАЗОРАТИ ТАЪЛИМИ ОЛЙ, ФАН ВА
ИНОВАТСИЯҲОИ RESPUBLIKASI
ЎЗБЕКИСТОН

ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ
САМАРҚАНД БА НОМИ ШАРОФ
РАШИДОВ

Ба рўйхат гирифта шуд:

№ ДБ-60230100-4-04

« 2 » 10 соли 2024

“ТАСДИБ МЕНАМОЯМ”

Ректори ДДС

Р.И. Хаймуралов

соли 2024

ДАСТУРИ ТАЪЛИМИ
аз фанни

ТАЪРИХИ ТАНҚИДИ АДАБИИ ТОЧИК

Соҳаи дониш:	200 000	- Соҳаи санъат ва фанҳои гуманитарӣ
Соҳаи таълим:	230 000	-Забонҳо
Равиши таълим:	60230100	-Филология ва омӯзиши забонҳо (забони тоҷикӣ)

Коди фан/ модули ТАТТ1705		Соли хониш 2027-2028	Семестри VII	ECTS – Кредитҳо 5	
Коди фан/ модули Маҷбурий		Забони таълим Тоҷикӣ		Соатҳои ҳафтаинаи дарс 4	
1.	Номи фан		Машғулоти аудиторӣ (соат)	Таълими мустақил (соат)	Умумӣ (соат)
	Таърихи танқиди адабии тоҷик		66	84	150

Мақсади фан. МФ.

1	I. Мазмуни фан Дар дастур масъалаҳои давраҳои асосии инкишофи таърихи нақди адабии форсу тоҷик, мушкилоти нақди адабӣ, равишҳои асосии нақди адабии тоҷик, чараҳои адабии ҳозира ва равишҳои асосии он, равишҳои асосии танқиди адабӣ мавриди баррасӣ қарор ёфтааст. Тавсифи илми Нақди адабӣ ҳамчун як шохҳои илми адабиётшиносӣ. Донишмандони айният ва тафовутҳои нақди касбӣ-профессионалӣ, нақди нависандагӣ ва нақди хонандагӣ, донишмандони мазмун ва моҳияти равишҳои асосии нақди адабӣ, масъалаҳои мушкилоти асосии илми нақд ва вазифаҳои мунаққид аз масъалаҳои муҳими нақди адабӣ аст. Фарқ ва тафовути жанрҳои публитсистӣ ва нақди адабӣ. Мутаносибияти принципҳои таҳқиқи осори бадеӣ ва чараҳои адабии ҳозира низ барои мутахассисони илми адабиётшиносӣ зарурат дорад. Дастури таълимӣ барои такмил ва инкишофи чараҳои таълим дар мактабҳои таълими умумӣ, муассисаҳои таълимии миёнаи махсус, барои тайёр намудани кадрҳои баландихтисос, амиқан омӯхтани фанҳои тахассусӣ, тайёр намудани мутахассисон ва ходимони илмӣ ва таъмини самаранокии таълими ҳамагони арзишманд хоҳад буд. Мақсад ва вазифаи таълими фан. Мақсад ва вазифаҳои фанни «Таърихи танқиди адабии тоҷик». Аҳамияти он барои мутахассисон - донишпажӯҳои забон ва адабиёти тоҷик. Дар дастур масъалаҳои давраҳои асосии инкишофи таърихи нақди адабии форсу тоҷик, мушкилоти нақди адабӣ, равишҳои асосии нақди адабии тоҷик, нақди солим, маълумот доир ба таърих ва хусусиятҳои жанрии нақди адабӣ, жанрҳои асосии нақди адабӣ мавриди баррасӣ қарор ёфтааст.
----------	--

Мазмуни фан	
II. Қисми асосии назарӣ (машғулоти маърӯзавӣ)	
II.I. Ба таркиби фан мавзӯҳои зерин дохил мешаванд:	
Шакли машғулоти: маърӯза (М)	
M1.	Маълумот дар бораи нақд ва моҳияти он Маъноӣ луғавӣ ва истилоҳии калимаи нақд. Мавзӯи баҳси нақди адабӣ. Мақсад ва вазифаи фанни «Таърихи танқиди адабии тоҷик». Аз таърихи нақди адабии форсу тоҷик. Илми нақд дар Аврупо ва Руссия. Баҳси илм ва ӯ санъат будани нақд. Нақди профессионалӣ-касбӣ ва махсусиятҳои он. Нақди нависандагӣ ва моҳияти он. Нақди хонандагӣ. (Нақди завқӣ ва нақди касбӣ) Нақди адабӣ ва меъёрҳои шинохти арзиши асари бадеӣ. Шахсияти мунаққид ва завқу ҳунари ӯ. Алоқаи фанни нақди адабӣ бо фанҳои дигар. Хулосаҳои маърӯза.
M2.	Марҳилаҳои асосии инкишофи нақди адабии форсӣ-тоҷикӣ ва сайри таърихӣ баъзе аз ҷараёнҳои адабӣ Пайдоиш ва ташаккули афкори интиқодӣ то давраи ислом. Хусусиятҳои асосии нақди адабии форсу тоҷик дар ин давра. Воситаҳои асосии ифодаи афкори адабии танқидӣ дар давраи асри миёнагӣ. Назари шоирон дар бораи шеър. Масъалаҳои эҷоди бадеӣ дар муқаддимаи «Шоҳнома»-и Абӯмансурӣ. Нақди шеър аз назари Ибни Сино. Аввалин асарҳои назарӣ оид ба шеър ва эҷоди бадеӣ. Нақди адабии форсу тоҷик дар асрҳои XI-XIII. Назари Родуёний ба шеър. «Ал-мўъҷам» ва масъалаҳои нақди адабӣ. Назари интиқодии Шамси қайс ба шеър. Рашиди Ватвот ва назарияи инкишофи шеър. Андешаҳои танқидии Низомии Арӯзӣ оид ба шеър. Таърифи каломӣ маснўъ ва матбўъ.
M3.	Танқиди адабии тоҷик дар асрҳои IX- XV. Муаммоҳои асосии илми нақд дар ин давра. Ҷанбаи назарӣ ва амалии нақди адабии тоҷик дар ин марҳила ва моҳияти он. Афкори назарию адабӣ ва танқидию илмӣ Рӯдакӣ, Сино, Форобӣ, Берунӣ, Фирдавсӣ, Асадии Тўсӣ, Шамс қайс, Родуёний, Ватвот ва арзиши илмӣ онҳо.
M4.	Асри XIV-XV давраи сифатан нави инкишофи илми нақди адабӣ. Саҳми Ҳусайн Воизи Кошифӣ ва Атоуллоҳ Маҳмуди Ҳусайнӣ дар ташаккули нақди адабӣ. Нақди адабии Ҷомӣ ва моҳияти он. Ҷомӣ ва Навоӣ дар бораи масъалаҳои эҷоди бадеӣ. Шакл ва мазмуни асари бадеӣ аз назари ин ду мутафаккир. Назари интиқодии тазкиранигорон оид ба шеъри шоирон дар мисоли тазкираҳои Нисорӣ, Мутрибӣ, Малехо ва ғайра. Арзши интиқодии «Мачолис-ун-нафоис»-и Алишери Навоӣ дар таърихи илми нақд. Тазкиранигорӣ ва арзиши илмӣ танқидии ин ҷараён дар ташаккули илми нақд.
M5.	Нақди давраи нав ва марҳилаҳои инкишофи он Нақди маорифпарварон: ақидаҳои Дониш, Возеҳ, Савдо ва дигарон дар бораи эҷоди бадеӣ. Афкори илмӣ-танқидии Аҳмади Дониш дар «Наводир-ул-вақоеъ». Арзши илмӣ боби 19-уми «Наводир-ул-вақоеъ». Шасиддин Шоҳин ва аҳамияти гуфтаҳои ӯ бобати эҷоди бадеӣ. Таҷдиди назари маорифпарварон дар масъалаи эҷод. Нақди адабӣ дар аҳди ҷадидия,

	Хусусиятҳои ба худ хоси осори таҷаддудхоҳон. Мавқеи ҷадидизм дар тағйири самту раванди адабиёти бадеӣ. Таҷаддудхоҳӣ ва маорифпарварӣ ҳамчун ҷараёни адабӣ.
M6.	Пайдоиш ва ташаккули нақди тоза дар замони инқори суннатҳо ва мерос Сифатан ба таназзул рӯ овардани илми нақд. Айнӣ ва ташаккули нақди адабии тоҷик. Арзиши афкори илмӣ-танқидии Айнӣ дар «Намунаи адабиёти тоҷик». Танқиди ҳама гуна суннату анъанаҳо. Чун тамғаи рӯзгор баррасӣ гардидани «адабиёти дарбор», «шоири дарбор», «адиби рӯхонӣ», «адабиёти динӣ», «маддоҳӣ», «давраи тираву тор» ва ғайра. Инқори арӯз, қасида, анъана ва тарзи тасвири романтикӣ-тамсил, рамз, ташхис. Ба майдон омадани аввалини мунаққидони касбӣ: Шарифҷон Ҳусейнзода, Холиқ Мирзозода, Абдулғанӣ Мирзоев. Арзиши нақди нависандагӣ. Ривочи сотсиологизм – иҷтимоигароии вулгар дар нақди адабӣ ва оқиатҳои он. Таҳкими реализми сотсиалистӣ ва таҳрифи томи реализм.
M7.	Давраи бозгашт ва бозёфт Роиҷ гардидани назари таҳқиқӣ ба гузаштаи дур ва наздик. Мурочиат ба осори ниёгон. Барҳам задани марҳилаҳои «вакум»-ии таърихи адабиёти форсӣ-тоҷикӣ. Таваҷҷӯҳ ба назари шеърӯ шоирӣ ва таърихи таҳаввули он. Таълифоти Баҳром Сирӯс, Тӯракул Зехнӣ, Расул Ҳодизода, Муҳаммадҷон Шукуров ва дигарон. Хизматҳои мунаққидон А.Мирзоев, А.Сатторов, Б.Валихўҷаев, Х.Шарифов, Урбатулоҳ Тоҳиров, Р.Мусулмонӣён ва ғайраҳо дар ташаккули илми нақд ва паҳлӯҳои ҷудогонаи он. Фаъолияти ноқидии С.Табаров, Р.Амонов, А.Сайфуллоев, Ю.Бобоев, Х.Отахонова, Ҷ.Бобокалонова, Ҳ.Шодикулов, С.Давронов дар ин давра. Дахлати эҷодкорон; чун Лоик Шералӣ, Бозор Собир, Қутбӣ Киром, Аскар Ҳаким ба нақди адабӣ. Баҳсҳо дар атрофи ғазали муосир, романи психологӣ ва умуман насри муосир. Баҳси шеъри нав ва масъалаҳои асосии он. Ташаккули жанрҳои нақди муосир - мақола, тақриз, китобиёт, мусоҳиба, фелетон, эссе, мунозира ва рисола дар ин давр.
M8.	Марҳилаи нақди асливу солим Сурати тоза касб кардани илми нақд ва равишҳои асосии он дар нимаи дуввуми солҳои 80-уми асри XX. Интишори мусоҳиба дар нақд. Ривочи ҷишгӯӣ ва ошкорбаёнӣ дар муайян кардани арзиши асар. Амиқрафти таваҷҷӯҳ ба масъалаи шеърӯ шеърӣ. Фаъолияти наққодӣ Х.Асозода, А.Сатторов, Х.Шарифов, С.Табаров, Ҷ.Бақозода, Р.Мусулмонкулов дар ин давра. Мушкилоти интисоб дар таърихи танқид. Арзиши интисоб дар таҳқиқи асари бадеӣ. Марҳилаҳои асосии интисоб дар муайян кардани арзиши асари бадеӣ. ҳодисаи «вазъу ҷаъл ва интиҳол» дар таърихи нақд. Мутаносибияти интисоб бо ҳодисаи «вазъу ҷаъл ва интиҳол». Мавқеи равишҳои нақд дар муайян намудани хусусиятҳои муҳими ҷараёни адабӣ. Романнависӣ ва ҷараёни ташаккули он. Навъҳои роман.
M9.	Мушкилоти нақди адабӣ. Манбаи илҳом ё худ сирқот дар нақд Маънии истилоҳӣ ва луғавии сирқот (сиркат). Нуфузи сирқот дар эҷоди

	бадеӣ ва омилҳои асосии ин ҳолат дар таърихи адабиёти ҷаҳон. Манбаи илҳом ва маъҳази осори бадеӣ. Афкори адабӣ-назарии Унсурулмаолии Кайковус ва Шамс қайси Розӣ бобати сирқот. Сирқоти содда ва маъсумона дар эҷоди бадеӣ. Хатари иҷтимоӣ ва ахлоқии сирқот ва моҳияти дар раванди адабӣ. Иқтибос, тақлид, пайравӣ ва назира дар ҷараёни адабӣ. Мутаносибияти онҳо ба масъалаи сирқот. Адабиёти замонавӣ ва масъалаи сирқот.
M10.	Масъалаи интисоб ва тасҳеҳи матн дар нақди адабӣ. Интисоб дар нақди адабӣ. Моҳияти ин истилоҳ ва омилҳои ба вучуд омадани он. Осори машқук ва мутаносибияти ин масъала ба масъалаи интисоб. Бардурӯғ нисбат дода шудани як асар ба шахси дигар. Тасҳеҳи матн ва нақди матн. Зинаҳои асосии тасҳеҳи матни асар. Зинаи забт ва тасеҳ дар нақди адабӣ. Мушкilotи асосии тасҳеҳи матн дар нақди адабӣ.
M11.	Мувозина ва ё адабиёти татбиқӣ Тадқиқи қиёсӣ ҳамчун ҷавҳари мушкilotи мувозина дар нақд. Мувозинаи нисбӣ ва асил. Афкори назарии Шамс қайси Розӣ бобати масъалаи мувозинаи адабӣ. Масъалаи баҳси мувозина дар даврони ҳукумати шӯравӣ. Назарияи татбиқӣ (типологӣ) ва махсусиятҳои он. Арзиши назарияи мазкур ва услубҳои он дар муайян кардани қимати осори ҳунарий. Афкори назарию илмии Вилма ва Сент Бёв бобати услуби мазкури тадқиқи асари бадеӣ. Таносуб ва фарқияти байни назарияи татбиқӣ-типологӣ ва мувозинаи адабӣ. Нақди татбиқӣ ва нақди қиёсӣ.
M12.	Равишҳои асосии нақди адабӣ. Услубҳои асосии таҳқиқи асари бадеӣ ва тарзҳои муайян кардани арзиши он. Равиши ахлоқии нақд. Омилҳои пайдоиш ва таърихи таҳаввули ин равиш дар илми нақд. Моҳият ва махсусиятҳои равиши ахлоқӣ дар муайян кардани арзиши асари бадеӣ. Тарз ва усулҳои татбиқи равиши аҳоқӣ дар таҳлили асари бадеӣ ва таҳқиқи он.
M13.	Мушкilotи иҷтимоии нақд ва равиши равшиносӣ дар нақди адабӣ. Шакл ва равишҳои асосии мушкilotи иҷтимоии нақди адабӣ. Таъсири адабиёт ба ҷомеа ва баръакс таъсири ҷомеа ба адабиёт. Моҳияти равиши иҷтимоии нақди адабӣ. Тарзи тадқиқи осори бадеӣ дар асоси равиши иҷтимоии нақди адабӣ. Равиши равшиносӣ ва хусусиятҳои асосии он. Хусусиятҳои асосии равиши равшиносии нақди адабӣ.
M14.	Жанрҳои нақди адабӣ Омилҳои пайдоиш ва инкишофи жанрҳои нақди адабӣ. Махсусиятҳои роҳи инкишофи ин жанрҳо. Адабиёти бадеӣ ҳамчун омили асосии инкишофи жанрҳои нақди адабӣ. Ташаккули таърихии жанрҳои нақди адабии тоҷик ва марҳилаҳои асосии он. Махсусиятҳои жанрҳои танқиди адабии имрӯз. Айният ва тафовути жанрҳои нақди адабӣ аз жанрҳои публицистӣ. Афкори илмӣ-назарии олимони адабиётшиносии рус В.И.Баранов, А.Г.Бочарев, Суровцев бобати таснифи жанрҳои нақди адабӣ ва публицистӣ. С.Табаров ва назарияи таснифоти жанрҳои нақди адабии тоҷик.

M15.	Такриз ва мақола дар танқиди адабӣ. Тарзи навиштани такриз ва мақола дар нақди адабӣ. Моҳияти асосии жанри такриз ва таърихи навишта шудани такриз. Тамоюлотии асосии навиштани такриз ва тафовути ин жанр аз жанри мақола. Мақолаи танқиди адабӣ ва зуҳури он дар илми адабиётшиносии тоҷик. Тарз ва услуби маъмули навиштани мақолаҳо дар адабиётшиносии тоҷик. Мақолаҳои Муҳаммадҷон Шукуров ва хусусиятҳои асосии онҳо.
M16.	Мактуб ва ё муншаот дар танқиди адабӣ. Аз таърихи офарида шудани мактуб дар танқиди адабӣ. Хусусиятҳои жанрии мактубот дар нақди адабӣ. Мавқеи мактубҳо дар рушди илми нақди адабӣ ва анвои он. Аҳамияти мактубҳо дар ташаккули нақди нависандагӣ ва ё эҷодкорона. Мактуботи Айни ва адибони дигар.
M17.	Мунозира, мубоҳиса, муколама дар нақди адабӣ. Жанрҳои дигари нақди адабӣ ва хусусиятҳои асосии онҳо. Хусусияти жанрӣ ва арзиши интиқодии жанрҳои мунозира, мубоҳиса, муколама дар нақди адабӣ. Фарқи ин жанрҳо аз жанрҳои ҳамтипи публитсистӣ. Чехраи адабӣ, фелетон, нақиза, хулоса, эссе дар нақди адабӣ. Хусусиятҳои жанрии ин навъҳои танқиди адабӣ.
	III. Тавсия ва нишондодҳо оиди машғулооти амалӣ: Амалӣ (А) Барои машғулооти амалӣ мавзӯҳои зерин тавсия карда мешавад:
A1.	Моҳияти асосии нақди фаннӣ ва завқӣ
A2.	Нақди адабии форсу тоҷик дар асрҳои XI-XIII
A3.	Афкори назарию адабӣ ва танқидию илмӣ дар асрҳои XIV-XV
A4.	Назари интиқодии тазкиранигорон оид ба шеърӣ шоирон
A5.	Нақди иҷтимоӣ ва ахлоқӣ
A6.	Нақди равшаншиносӣ ва таърихӣ
A7.	Такриз ҳамчун жанри асосии нақд
A8.	Мақола ҳамчун жанри асосии нақд
A9.	Муколама, мубоҳиса ва мубоҳиса дар нақди адабӣ
A10.	Хулоса ва нақиза ҳамчун жанри нақд
A11.	Чехраи адабӣ ва моҳияти он дар нақд.
	III. Тавсия ва нишондодҳо оиди машғулооти семинарӣ: Семинарӣ (С) Барои машғулооти семинарӣ мавзӯҳои зерин тавсия карда мешавад:
C1.	Афкори адабӣ – танқидии Ҳофиз. Алишер Навоӣ дар бораи масъалаҳои эҷодӣ бадеӣ.
C2.	Масъалаи сирқат аз назари Шамс Қайси Розӣ. Шамс Қайси Розӣ дар бораи ашъори Рӯдакӣ.

C3.	Афкори адабию танқидии Ҷомӣ дар осораш
C4.	Таҳлили афкори адабию танқидии Ҳабиб Юсуфӣ.
C5.	Танқиди адабӣ ва адабиёти бачагон.
C6.	Худой Шарипов – мунаққид.
C7.	Афкори адабии Садриддин Айнӣ дар «Намунаи адабиёти тоҷик».
C8.	Маъруфи Рачабӣ - мунаққид.

IV. Таълими мустақилона ва корҳои мустақил

Мавзӯҳо барои таълими корҳои мустақилона.

Нақшаи мавзӯӣ ва тақвими таълими мустақилона аз фанни “**Таърихи танқиди адабии тоҷик**”

№	Мавзӯҳо барои таълими корҳои мустақилона.
1.	Афкори назарӣ-интиқодӣ дар аҳди Юнон ва Рими қадим.
2.	Афкори назарӣ-танқидии ҳамсарони Рӯдакӣ.
3.	Назариётчиёни давраи аввали инкишофи танқиди адабӣ.
4.	Тазкира ва мавқеи он дар рушду такомули танқиди адабӣ.
5.	Асарҳои илмӣ-назарӣ дар асрҳои миёна ва арзиши интиқодии онҳо.
6.	Мактаби адабии Ҷомӣ ва мавқеи он дар ташаққули нақди адабӣ.
7.	Нақди адабӣ дар замони Камоли Хучандӣ ва афкори назарии ӯ.
8.	Аҳмади Дониш ва афкори назарӣ танқидии вай.
9.	Нақди адабии тоҷик дар солҳои 1920-1937.
10.	Афкори адабию танқидии Унсурмаҷлиси Қайқовус дар «Қобуснома»
11.	Нақди адабии форсу тоҷик дар аҳди маорифпарварӣ.
12.	Худой Шарипов – мунаққид.
13.	Таҳлили афкори адабию танқидии Ҳабиб Юсуфӣ.
14.	Танқиди адабӣ ва адабиёти бачагон.
15.	Афкори адабию танқидии Ҷомӣ дар «Баҳористон».
16.	Нақди адабӣ то давраи Ислом.
17.	Нақди адабӣ дар Русия. (Асрҳои XIX-XX)
18.	Нақди адабӣ дар солҳои 1946-1954
19.	Маъруфи Рачабӣ - мунаққид.
20.	Нақди адабӣ ва унсурҳои он дар Қуръони карим
21.	Лоик Шералӣ ва афкори адабию танқидии ӯ.
22.	Фаъолияти мунаққидии Белинский.
23.	Фаъолияти мунаққидии Муҳаммадҷон Шукров.
24.	Ҷӯраҳон Бақозода – мунаққид.
25.	Жанри тақриз дар маҷаллаи «Садои Шарқ».
26.	Афкори адабии Садриддин Айнӣ дар «Намунаи адабиёти тоҷик».
27.	Афкори танқидии Мирсаид Миршакар ва Абдусалом Деҳотӣ.

28.	Масъалаи сирқат аз назари Шамс Қайси Розӣ.
29.	Шамс Қайси Розӣ дар бораи ашъори Рӯдакӣ.
30.	Афкори адабӣ – танқидии Ҳофиз.

Мавзӯҳои таълими мустақилона аз фанни «Таърихи танқиди адабии тоҷик» бо мақсади такмил додани дониши талабагон интиҳоб гардидааст. Аз ҷумла, дар асоси таълими фанни “Таърихи танқиди адабии тоҷик” таърихи пайдоиши афкори назарӣ-танқидӣ, усули таҳлилу тадқиқи асари бадеӣ, дар Осиёи Марказӣ ва Хуросон ба назар гирифта шудааст. Фаъолияти толибилмон дар мактабу муассисаҳои таълимии дигар дар асоси амалиётҳо ва фаъолияти мустақилонаи талабагон, ки дар атрофи ин мавзӯҳо ҷустуҷӯ менамоянд ба амал бароварда мешавад. Дар ин замина, донишҷӯён аз рӯи мавзӯҳои дар нақшаи корҳои таълими мустақилона пешниҳодшуда кор мекунанд. Дар барномаи таълимии фан механизми азхудкунии донишу малакаи донишҷӯён оид ба ҳар як мавзӯи зикршуда ошкор карда шудааст. Дастури таълимӣ ва нишондоди кори мустақилона аз фан барои такмил ва инкишофи ҷараёни таълим дар мактабҳои таълими умумӣ, барои тайёр намудани кадрҳои баландихтисос, амиқан омӯхтани фанҳои тахассусӣ, тайёр намудани мутахассисон ва ходимони илмӣ ва таъмини самаранокии таълими ҳамагони арзишманд хоҳад буд.

3	Натиҷаҳо аз омӯзиши фан (компетентсияҳои ташаккулёбанда) Дар асоси омӯзиши фан донишҷӯён бояд: • филологҳои оянда доир ба таърихи ташаккул ва инкишофи таърихи танқиди адабӣ ва афкори интиқодӣ-назари олимони асри миёна то замони инкишофи илму техникаи муқтадир маълумот гирифтанд; • дар асоси дастовардҳои беҳтарин ва дурдонаҳои осори адибони халқҳои гуногуни олам оиди пайдоиш ва инкишофи ҷинс ва жанрҳои адабӣ, равия, ҷараён, услубҳои эҷоди бадеӣ афзудани дониши онҳо нисбати таърихи тараққиёти адабиёти ҷаҳонӣ; • мавқеи адабиёти бадеиро дар инкишофи тафаккури миллӣ ва маънавияу фарҳангӣ муайян намуда, онро дар мисоли асарҳои адибоне, ки аз ҷониби башарият эътироф шудааст, фаҳмонидан; • донишҷӯ доири мазмун ва моҳияти фанни таърихи танқиди адабӣ; тавсифи умумии мафҳуми «нақди адабӣ»; мезони арзишҳои асари бадеӣ; моҳияти кори мунаққиди профессионал-касбӣ, нақди нависандагӣ ва нақди хонандагӣ; давраҳои таърихӣ ва марҳилаҳои асосии илми нақди адабӣ; равишҳои асосии нақд ва мазмуну махсусиятҳои он; омилҳои асосӣ ва хусусиятҳои таърихӣ назари жанрҳои нақди адабӣ; равия ва тамоюлотҳои танқиди адабии давраи нав <i>ба тасаввуроти муайян соҳиб бошад</i>; • дар бораи тавсифи илми нақди адабӣ ҳамчун як шохҳои илми адабиётшиносӣ; айният ва тафовутҳои нақди касбӣ-профессионалӣ, нақди нависандагӣ ва нақди хонандагӣ; мазмун ва моҳияти равишҳои асосии
---	---

	нақди адабӣ; масъалаҳои мушкилоти асосии илми нақд ва вазифаҳои мунаққид; фарқ ва тафовути жанрҳои публитсистӣ ва нақди адабӣ; мутаносибияти принципҳои таҳқиқи осори бадеӣ ва чараҳои адабии ҳозира; давра ва марҳилаҳои ташаккули илми нақди адабӣ; нақди адабии рус, ўзбек ва адабиёти ҷаҳон <i>ба маълумотҳои назарӣ соҳиб бошанд:</i> • донишҳои назарии оиди фанни мазкур ҳосилкардари, осори бадеии вакилони адабиёти давраҳои муайяни таърихи адабиёти форсу тоҷикро таҳлил карда тавонад, арзишҳои онро муайян карда тавонад, таҳлил ва таҳқиқи осори навақас эҷодгаштаро дар сари вақт баҳо дода тавонад ва равию ва тамоюлоти асосии эҷодиёти шоирони давраи навини адабиёти тоҷикро муайян карда тавонад ва онро <i>дар амал татбиқ карда тавонад;</i> • дар бораи таҳлил ва таҳқиқи осори илмӣ-интиқодии назариятчиёни асри миёнагӣ; зинаҳои асосии инкишофи нақди давраи нав. Таҳқиқи тақриз ва мақолаҳои танқидии мунаққидони нимаи дуюми асри XX. Тарзи татбиқи равиш ва мушкилоти танқиди адабӣ дар муайян кардани арзиши асари бадеӣ. Нақди матн ва татбиқи ин метод дар асоси осори адабиёти мумтозро бояд андӯзад ва дар бораи ҳаллу фасли ин масъалаҳо <i>ба малака ва маҳорати муайян соҳиб бошад.</i> • дар бораи тадқиқ ва таҳлили асарҳои бадеӣ, муайян кардани хусусиятҳои тақриз ва мақолаҳои танқидӣ, фарқ карда тавонистани жанрҳои асосии танқид аз жанрҳои публитсистӣ, таҳлили асарҳои бадеии нав, муайян кардани арзишҳои иҷтимоӣ, ахлоқӣ, равшаносӣ ва мазмуниву мундариҷавии осори бадеӣ <i>ба таҷрибаҳои муайян соҳиб бошад.</i>
4	VI. Методҳо ва технологияҳои таълим: • маърузаҳо; • кейс-стадиҳо ва методҳои мухталифи интерфаъл; • машғулотҳои амалӣ; • семинар (мантиқан фикр кардан, саволу ҷавоби тезкор); • бо гурӯҳҳо кор кардан; • тайёр намудани тақдирот; • лоиҳаҳои индивидуалӣ; • лоиҳаҳо барои ҷимоя кардани донишу маҳорату малака ва дар шакли ҷамъа кор кардан; • ассисментҳо.
	VII. Талабот барои гирифтани кредитҳо: Пурра аз худ намудани масоили мухталиф ва мафҳумҳои назарӣ ва амалии фан, дуруст баррасӣ намудани натиҷаҳои таҳлил, иҷро намудани супоришот ва вазифаҳо дар шаклҳои назорати ҷорӣ, марравӣ ва ба тарзи мустақилона фаъолият доштан ва иҷро намудани ин тарзи кор доир ба чараҳои омӯзиш, аз рӯи назорати ниҳой супоридани кори хаттӣ, супоришоти тестӣ ва назоратҳои ассисментӣ.

АДАБИЁТ:
АДАБИЁТИ АСОСӢ:

1. Маъруфи Раҷабӣ. Таърихи танқид ва адабиётшиносӣ. – Душанбе: Адиб, 1997.
2. Ҷ.Бобокалонова. Назаре ба таърихи танқиди адабии тоҷик.- Душанбе: Маориф, 2003.
3. Ҷ.Ҳамроев. Асрори нақд. -Душанбе: Деваштич. 2004.
4. Ҷ Ҳамроев. Таърихи танқиди адабии тоҷик. Душанбе: Ирфон. 2006.

АДАБИЁТИ ИЛОВАӢӢ:

1. Абдуманонов Абдурахмон. Масъалаҳои насри муосир. – Садои Шарқ, 1988, № 4.
2. Айнӣ Садриддин. Намунаи адабиёти тоҷик. – Москва, 1926, Куллият, ҷ. 11, китоби 1.
3. Амон Раҷаб. Танқид ва ҷараёни адабиёт. – Садои Шарқ, 1972, №2.
4. Асозода Худойназар. Ҷанги беҳуну бенишон. – Садои Шарқ, 1988, № 1.
5. Асозода Худойназар. Адабиёти форсӣ ва се шоҳи он. – Душанбе: Маориф, 1991.
6. Асрорӣ Воҳид. Нақди шеър. – Садои Шарқ, 1984, № 7.
7. Афсаҳзод Аълохон. Танқид ва ҷараёни адабиёт. – Садои Шарқ, 1972, № 2.
8. Баранов В.И. (ва муаллифон). Литературно художественная критика. – Москва, Висшая школа, 1982.
9. Бароҳонӣ Ризо. Тилло дар мис. – Техрон. 1311 ҳ.
10. Бахтин Н.Н. Литературно критические статьи. – Москва: Худож. лит, 1986.
11. Бақозода Ҷӯрахон. Танқид ва масъалаҳои адабиёт советии тоҷик. – Садои Шарқ, 1978, № 1.
12. Белинский В.Г. Чанд мақола. – Сталинобод, 1961.
13. Валихўжаев Б., Холматов Ш. Ўзбек совет адабий танқид таърихи. Лексия текстлари. 1-2 ҷ. – Самарқанд, 1983-1984.
14. Зарринқўб А. Нақди адабӣ. Ҷилди аввал ва дуввум – Техрон: Амири Кабир. 1373 ҳ. -921 с.
15. Зарринқўб А. Шеърӣ бедурӯғ, шеърӣ бениқоб. – Техрон, 1378.ҳ.
16. Киром Қутбӣ. Мавқеъ ва масъулияти суҳанвар. – Адабиёт ва санъат, 1986, 6 март.
17. Масъалаҳои нақди адабии тоҷик. – Самарқанд: СамДУ, 1991.
18. Маъсумӣ Н. Адабиёти советии тоҷик ва баъзе масъалаҳои танқиди адабӣ. – Шарқи Сурх, 1954.
19. Мирзоев А. Сенздаҳ мақола. – Душанбе: Ирфон, 1977.
20. Шарифов Х. Танқиди адабӣ ва баъзе ҷиҳатҳои инкишофи он. – Маориф ва маданият, 1972, 18 март.
21. Шарифов Х. Каломӣ бадеъ. – Душанбе: Маориф, 1991. 160 с.
22. Шарифов Х. Услуб ва камолоти суҳан. – Душанбе: Ирфон, 1985.
23. Ҳусейнзода Ш. Баҳс ва андеша. – Душанбе: Ирфон, 1964; Гуфтор аз

ганчи сухан. – Душанбе: Ирфон, 1985

24. Ҷ.Ҳамроев. Нақди шеър. (Солҳои 60-80 уми асри XX). Тошкент:- «Фан», 2006.

25. Шукуров М. Паҳлӯҳои танқиди адабӣ. Душанбе: «Ирфон» 1976.

26. История русской литературной критики. Под редакцией. В.В.Прозоров. Москва: «Высшая школа» 2002.

27. Ҳамроев Ҷ. Нақди Юнони қадим ва фанни шеър дар адабиёти форсӣ (дастури таълимӣ). – Самарқанд, 2001.

1. Манбаҳои ахборӣ-интернетӣ:

1. www.ZiyoNet.uz
2. www.wekopedia.tj
3. <http://library.ziyounet.uz/ru/book/71622>
4. <https://www.hgu.tj/ru/news/media/item/82.html>
5. <http://wocid.wordpress.com/2011/05/18/лексия-устод-боймурод-ш-аз-таърихи-ад/>
6. <http://yandex.ru/yandsearch?text=Адабиёти+тоҷик&clid=&lr=10334>
7. http://bse39.medtour.info/podrobno/tadzhikskiy_yazyk~76818.htm
8. <http://toptjk.com/reftj/tojiki/357-abdurahmoni-chomi.html>
9. bestdomen.com/mirzo-tursunzoda.html копия ещё
10. <http://bestdomen.com/mirzo-tursunzoda.html>
11. <http://shahri-khurshed.blogspot.ru/>
12. toptjk.com/reftj/tojiki/336-savolnomai-test-az-...
13. www.ZiyoNet.uz
14. www.wekopedia.tj
15. <http://library.ziyounet.uz/ru/book/71622>
16. <https://www.hgu.tj/ru/news/media/item/82.html>
17. www.ziyounet.uz
18. www.edu.uz
19. www.wikipedia.uz

Масъул ба фан/модул:

С.Хўчакулов – доктори фанҳои филологӣ (DSc), дотсенти кафедраи филологияи тоҷик ва забонҳои Шарқи хориҷаи ДДС

Муқарризон:

А.А.Шерназаров – доктори фалсафа (PhD), муаллими кафедраи филологияи тоҷик ва забонҳои Шарқи хориҷаи ДДС

Н.Қаюмов - доктори фалсафа оид ба фанҳои филология, муаллими калони Донишгоҳи педагогии Ўзбекистон ва Финландия

Гуруҳи корӣ барои таҳия ва танзими барномаҳои таълимӣ ҳамчунин
супоришоти корхон мустақил дар асоси фармониши маъмурияти Донишгоҳ
бо қарори № 301- ij аз санаи 16 августи соли 2024:

Раис:

проф. А.Насилов

Мудири кафедра:

С.Х.Хучакулов

Декани факултети:

М.Д.Элтазаров

Проректори аввали корхон
таълимии Донишгоҳи давлатии
Самарқанд ба номи Ш.Рашидов

проф. А.Солнев

Шароф Рашидов номидаги Самарқанд Давлат университети тожик филологияси ва хорижий шарқ тиллари кафедраси муdiri, доцент С.Хўжакуловнинг «Тожик адабий танқидчилиги тарихи» фанидан тузилган намунавий таълим дастурига

ТАҚРИЗ

Тожик адабий танқидий тарихий фанидан тақдим этилаётган намунавий ўқув дастури бакалавр таълим йўналишида тожик тили ва адабиёти мутахассислиги бўйича таълим оладиган талабаларига мўлжалланган. Ўқув дастури Давлат таълим стандартларига мос бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги меъёрий ҳужжатлари асосида ёзилган. Ушбу ўқув дастури анъанавий уч қисмдан ташкил топган бўлиб, кириш, асосий қисм, дарслик ва ўқув қўлланмаларидан иборат. Кириш қисмида адабий танқиднинг мақсад ва вазифалари, адабий танқиднинг хиллари ва уларнинг моҳияти ҳақида материаллар тавсия этилган. Асосий қисмдаги мавзуларда қадимги Юнонда адабий танқид, форс-тожик адабий танқидчилигининг тараққиёт давлари, XIV-XV асрлар адабий танқидчилиги, янги давр танқидчилиги ва унинг тараққиёт омиллари, жадид адабиётида танқидчилик XX аср адабий танқидчилигидаги йўналишлар адабий танқиднинг жанрлари сингари масалалар ўз ифодасини топган. Шунингдек, асосий қисмда таниқли танқидчилар А.Мирзоев, М.Шукуров, А.Сатторов, С.Табаров, Р.Амонов, А.Сайфуллаев, Ҳ.Шодикуловларнинг хизматлари, улар кўтарган проблемалар таҳлилига ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Мустақил ишлашга қаратилган вазифалар ҳам асосий мавзуларни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Ўқув дастурида «Тожик адабий танқиди тарихи» фанининг асосий масалалари ўз ифодасини топган. Улар дастурда аниқ ва тўғри белгиланган. Ана шунинг учун ҳам доцент С.Хўжакуловнинг «Тожик адабий танқидчилиги тарихи» фанидан ёзган ўқув дастурининг амалга жорий этиш мақсадга мувофиқдир.

**А.А.Шерназаров – доктори фалсафа оид ба
фанҳои филология (PhD), кафедраи
филологияи тоҷик ва забонҳои Шарқи
хориҷаи ДДС**

**Шароф рашидов номидаги Самарқанд давлат университети тожик
филологияси ва хорижий Шарқ тиллари кафедраси дотсенти
С.Хўжакуловнинг «Тожик адабий танқидчилик тарихи» фанидан
тузилган таълим дастурига**

ТАҚРИЗ

Тожик адабий танқидий тарихий фанидан тақдим этилаётган таълим дастури бакалавр таълим йўналишида тожик тили ва адабиёти мутахассислиги бўйича таълим оладиган талабаларига мўлжалланган.

Таълим дастури Давлат таълим стандартларига мос бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги меъёрий ҳужжатлари асосида тузилган. Ушбу ўқув таълим дастури анъанавий уч қисмдан ташкил топган бўлиб, кириш, асосий қисм, дарслик ва ўқув қўлланмаларидан иборат. Кириш қисмида адабий танқиднинг мақсад ва вазифалари, адабий танқиднинг хиллари ва уларнинг моҳияти ҳақида материаллар тавсия этилган. Асосий қисмдаги мавзуларда қадимги Юнонда адабий танқид, форс-тожик адабий танқидчилигининг тараққиёт давлари, XIV-XV асрлар адабий танқидчилиги, янги давр танқидчилиги ва унинг тараққиёт омиллари, жаҳид адабиётида танқидчилик XX аср адабий танқидчилигидаги йўналишлар адабий танқиднинг жанрлари сингари масалалар ўз ифодасини топган. Шунингдек, асосий қисмда таниқли танқидчилар А.Мирзоев, М.Шукуров, А.Сатторов, С.Табаров, Р.Амонсов, А.Сайфуллаев, Х.Шодикуловларнинг хизматлари, улар кўтарган проблемалар таҳлиliga ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Мустақил ишлашга қаратилган вазифалар ҳам асосий мавзуларни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Таълим дастурида «Тожик адабий танқидчилик тарихи» фанининг асосий масалалари, фanning йўналишлари, мушкilotлари, адабий танқидчиликка оид жанрлар шарўланган ва ўз ифодасини топган. таълим дастури тожик тили ва адабиёти Фани бўйича, хусусан адабиётшунослик йўналиши бўйича юқори малакага эга бўлган кадрлар тайёрлашда муҳим қўлланма вазифасини ижро эта олади.

Шунинг учун ҳам С.Хўжакуловнинг «Тожик адабий танқидчилик тарихи» фанидан тузилган таълим дастурини ўқув жараёнига татбиқ этиш мақсадга мувофиқ.

Handwritten signature

Ўзбекистон-Финландия педагогика институтини
Бошланғич таълим ва гуманитар фанлар
факултети "Бошланғич таълим методикаси"
кафедраси катта ўқитувчиси филология
фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
Каюмов Нодир Найимович

Handwritten signature: Н. Каюмов

NING IMZOSINI
TASDIQLAYMAN
O'ZBEKISTON - FINLANDIYA
PEDAGOGIKA INSTITUTI
XODIMLAR BO'LIMI BOSHCHISI

Handwritten signature

